

Opgave 1 Massamedia: Hoe maken we jongeren meer mediawijs?

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Door de komst van nieuwe media zoals internet en mobiele telefonie is de omgang met de media voor jongeren ingrijpend veranderd. In het dagelijkse leven van jongeren spelen media directer en op jongere leeftijd een belangrijke rol. Het kabinet vindt het belangrijk dat jongeren kritisch naar media leren kijken en goed met media leren om te gaan. Zo kunnen zij zich ook beschermen tegen mogelijke bedreigingen en gevaren die van de media uit kunnen gaan. De kennis, vaardigheden en mentaliteit die hiervoor nodig zijn, worden 'mediawijsheid' genoemd.

Het kabinet wil jongeren meer mediawijs maken door een veilig en verantwoord mediagebruik te bevorderen, bijvoorbeeld door het stimuleren van educatieve initiatieven zoals medialessen.nl (tekst 1 en 2). Ook wil het kabinet jongeren meer mediawijs maken door het bevorderen van een veilig media-aanbod door regelgeving en door het stimuleren van zelfregulering door de media (tekst 3).

Lees de regels 1 tot en met 62 van tekst 1.

- 2p 1 Leg met behulp van de tekst uit, dat bij het bevorderen van mediawijsheid door school en ouders sprake is van socialisatie. Geef eerst een omschrijving van het begrip socialisatie.

Lees de regels 39 tot en met 74 van tekst 1.

Veranderingen in het medialandschap door de komst van de nieuwe media hebben belangrijke gevolgen voor de relatie tussen aanbieders en gebruikers van media. In dit communicatieproces spreken we ook wel van zenders en ontvangers.

- 2p 2 Leg uit wat er veranderd is met betrekking tot de rollen van zender en ontvanger door de komst van de nieuwe media. Licht je antwoord toe met behulp van een citaat uit tekst 1.

Lees de regels 75 tot en met 85 van tekst 1.

Hans Laroes wil kinderen bewust maken van 'de achterkant van het nieuws': niet alles komt in het nieuws; het dagelijks nieuws is het resultaat van een selectieproces, waarbij informatie verschillende filters passeert. Ook het voorbeeld van Hans Laroes is op te vatten als één van de filters in dit selectieproces.

- 3p 3 Geef twee andere filters in het selectieproces van het nieuws en leg uit waarom het begrijpen van dit selectieproces bij kan dragen tot mediawijsheid.

- Lees de regels 1 tot en met 13 van tekst 2.*
De berichtgeving over Marokkanen is vaak negatief, bijvoorbeeld als het over criminaliteit gaat. In de medialessen 'Ken jij ook leuke Marokkanen?' wordt de beeldvorming die in de media over allochtonen ontstaat, bespreekbaar gemaakt.
- 2p 4 Leg aan de hand van tekst 2 uit hoe dergelijke berichtgeving over allochtonen kan leiden tot stereotypering van allochtonen. Geef allereerst twee kenmerken van stereotypering.

- Lees de regels 14 tot en met 46 van tekst 2.*
In de medialessen 'Webdetective' wordt kinderen met een checklist geleerd, waar je op moet letten als je de betrouwbaarheid van informatie op internet wilt beoordelen. Met de eerste twee vragen wordt bijvoorbeeld duidelijk of de maker deskundig was en of de maker soms zelf belang had bij de gegeven informatie. De derde vraag gaat over een journalistieke kwaliteitsnorm.
- 2p 5 Met welke twee andere journalistieke kwaliteitsnormen kun je de betrouwbaarheid van informatiebronnen verder bevragen? Licht je antwoord toe.

- Naast gevaren en bedreigingen die van de media uitgaan, biedt het gebruik van media voor jongeren ook veel mogelijkheden en kansen. Zo stelt het kabinet in zijn visie over mediawijsheid dat de nieuwe media de sociale cohesie en de culturele identiteit binnen groepen kunnen versterken.
- 2p 6 Leg uit hoe een nieuw medium zoals internet, de sociale cohesie binnen jongerengroepen kan versterken.

- Lees de regels 47 tot en met 65 van tekst 2.*
De makers van de mediales 'Hoe maak ik van mijn eigen leven reality-tv?' willen leerlingen bewuster maken van het verschil tussen de getoonde werkelijkheid in reality-tv programma's en de alledaagse werkelijkheid. Hiermee willen zij de kinderen weerbaar(der) maken tegen een mogelijke negatieve invloed van de televisie.
- Er bestaan verschillende theorieën over de invloed van massamedia.
- 2p 7 Welke theorie over de invloed van de media wijst op het gevaar dat tv-realiteit verward gaat worden met de alledaagse realiteit en welke groep kijkers zou volgens deze theorie vooral blootstaan aan dit gevaar?

- Lees tekst 3.*
Naast een veilig en verantwoord mediagebruik probeert de overheid een veilig en verantwoord media-aanbod te bevorderen. In haar mediabeleid gaat zij daarbij uit van een aantal belangrijke uitgangspunten.
- 2p 8 Welke twee uitgangspunten van het mediabeleid zijn in tekst 3 te herkennen? Geef bij beide uitgangspunten een citaat uit de tekst.

- De overheid probeert kwetsbare groepen (zoals minderjarigen) te beschermen door het media-aanbod te (helpen) reguleren. Er is een Reclame Code en er zijn sponsorvoorschriften.
- 1p 9 Welk bestuursorgaan ziet toe op de naleving van deze regels?

Een ander aspect van het beschermen van de kwaliteit van het media-aanbod gaat over het vervullen van belangrijke maatschappelijke en politieke functies door de media. Volgens sommigen zouden deze functies door de toenemende commercialisering onder druk komen te staan.

- 4p **10** Geef een argument **voor** en een argument **tegen** de stelling dat door commercialisering maatschappelijke en politieke functies van de media onder druk komen te staan. Noem bij beide argumenten om welke functie het gaat.

Zie de regels 30 tot en met 32 van tekst 3.

In Nederland wordt de vrijheid van meningsuiting gegarandeerd. Toch kan de overheid **achteraf** strafrechtelijk optreden wanneer een programma daartoe aanleiding geeft. Dit optreden begrenst de vrijheid van meningsuiting.

- 2p **11** Geef twee wettelijke regels waarmee het grondrecht van de vrijheid van meningsuiting wordt ingeperkt.

Communicatiewetenschappers Liesbet van Zoonen en Linda Duits gaven in 2008 in het blad *Socialisme en Democratie* kritiek op de projecten die mediawijsheid dienen te bevorderen.

Wetenschappers zijn het erover eens dat niet zomaar **alle** jongeren direct negatief beïnvloed worden door de media.

- 2p **12** Leg uit dat de media niet alle jongeren direct negatief beïnvloeden. Gebruik in je uitleg de begrippen selectie en referentiekader.

Opgave 1 Massamedia: Hoe maken we jongeren meer mediawijs?

tekst 1

Nieuwe onderwijscampagne over mediawijsheid

Mediawijzer met Medialessen.nl

Scholen krijgen de opdracht kinderen mediawijzer te maken. Maar hoe doe je dat? Hoe leer je leerlingen beter met media om te gaan? Een nieuwe campagne moedigt leraren in het basis- en voortgezet onderwijs aan hun leerlingen 'mediawijs' te maken. Met behulp van een nieuwe site: Medialessen.nl (...)

Van digitaal pesten, reclame en zelf nieuws maken tot seks in videoclips en zoeken op internet. Allemaal onderwerpen die aan bod kunnen komen als het gaat om lessen in mediawijsheid. (...)

Kinderen en jongeren zijn technisch vaak heel handig, en in dat opzicht vaardige mediagebruikers. Maar onderzoek laat zien dat ze toch nog veel essentiële kennis missen. Echt mediawijs zijn ze nog niet voldoende. Ze hebben de hulp van leraren en ouders nodig om zich te ontwikkelen tot kritische mediagebruikers, die kunnen reflecteren op hun eigen mediagedrag en op wat ze in de media zien. (...)

Uit onderzoek van Mijn Kind Online en usability-bureau 2C in juni 2008 kwam naar voren dat kinderen op internet heel veel fouten maken en vaak op verkeerde sites terechtkomen. Ook blijkt dat ze slecht kunnen zoeken en moeilijk onderscheid kunnen maken tussen verschillende soorten

informatie. Wat is reclame en wat niet? Zo eenvoudig is dat nog niet. (...)

De toenemende aandacht voor mediawijsheid komt onder meer voort uit het veranderende medialandschap. Dankzij nieuwe en gratis toepassingen kan iedereen die het wil mediaproductent zijn: op weblogs en fora, via Hyves en YouTube maar ook in virtuele werelden als Habbo Hotel. Juist kinderen zien internet als één grote speelruimte waar ze van alles kunnen uitproberen. Soms met uiterst vervelende gevolgen, bijvoorbeeld als webcamfilmpjes per ongeluk door een groot publiek worden gezien. Wil je kinderen verstandig met media leren omgaan, dan is het ook nodig dat scholen en ouders met hen in gesprek gaan over wat de gevolgen zijn van hun mediagedrag, en hoe ze media op een goede manier kunnen inzetten om hun doelen te bereiken. Daarbij hoort ook een gesprek over de ethische grenzen daarvan. Anders gezegd: mediawijs word je niet zonder mediales.

Mediamakers aan het woord

In het kader van de lancering van Medialessen.nl zijn mediaproductenten en journalisten gevraagd naar hun idee over wat kinderen en jongeren zouden moeten leren over media.

"Wijs kinderen op de gevaren van de webcam", zegt directeur Dominique Weesie van Geen Stijl. "Mensen, dus ook kinderen, gooien alles online en

- hebben niet door dat iedereen dat kan zien.”
- 75 Hans Laroës, hoofdredacteur van het NOS Journaal: “Leer kinderen over de achterkant van het nieuws. Wat je bij het bekijken van het nieuws altijd in het achterhoofd moet houden, is dat er
- 80 allerlei belangen achter zitten. Politici, bedrijven en organisaties willen er zo gunstig mogelijk van afkomen. Een minister zal op een persconferentie niet alles willen zeggen als hem dat
- 85 niet uitkomt.”

*naar: Justine Pardoën – Mijn kind online, gepubliceerd op:
<http://www.weetwatjeziet.nl>*

tekst 2

Medialessen: enkele voorbeelden

Ken jij ook leuke Marokkanen?

- Met deze vraag start de leerkracht de les ‘Allochtonen in de media’. Dit maakt natuurlijk een hoop los bij de
- 5 leerlingen, zeker als er ook Marokkaanse leerlingen in de klas zitten. (...) In hoeverre klopt het beeld van allochtonen dat we krijgen voorgeschoteld door de media? Is er dan geen goed
- 10 nieuws te melden? Of knuffelen wij alleen maar een allochtoon als hij een topvoetballer is, of als zij in de finale staat van een talentenwedstrijd?

(naar: <http://www.weetwatjeziet.nl>)

Webdetective

- 15 Stel je hebt de opdracht gekregen om een werkstuk te schrijven over mobiele telefonie. Je besluit om op internet naar informatie te zoeken, want internet is immers
- 20 • direct bereikbaar
• gemakkelijk bereikbaar
• snel bereikbaar
- Maar internet is ook een wildernis van informatie, waarin je hopeloos kunt
- 25 verdwalen en een heleboel flauwekul tegen kunt komen. Vooral wanneer je gebruikmaakt van een zoekmachine, zoals Google. (...)
- Kun je zomaar vertrouwen op dat wat
- 30 je op je scherm ziet?

De Webdetective leert je stap-voor-stap waar je op moet letten. (...)

(naar: <http://www.webdetective.nl>)

CHECKLIST

voor het beoordelen van websites

- 35 1. Is het duidelijk wie de maker, afzender of uitgever van de site is?
- ja
- nee
- 40 2. Is het duidelijk wat het doel van de site is?
- ja
- nee
- 45 3. Is de informatie gecontroleerd?
- ja
- nee

Hoe maak ik van mijn eigen leven reality-tv?

- 50 Deze les laat zien dat en hoe reality-tv zich onderscheidt van de alledaagse werkelijkheid. Hierdoor stelt de leerling zich in de toekomst kritischer op tegenover de getoonde werkelijkheid van reality-programma’s. (...)

- 55 Deze les kent de volgende doelstellingen:
- De leerling weet dat reality-tv meer een spel is dan de alledaagse werkelijkheid.
- 60 • De leerling is in staat punten te benoemen waarin reality-tv verschilt van de alledaagse werkelijkheid.
- 65 • De leerling vormt een standpunt over wel of niet deelnemen aan een reality-programma.

(naar: <http://www.medialessen.nl>)

tekst 3

Veilig media-aanbod

- (...) Media bepalen grotendeels zelf wat ze aanbieden. Wel hebben media een bepaalde maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het is belangrijk dat ze rekening houden met de impact van wat ze uitzenden. Individuele media-aanbieders maken zelf afwegingen over de mogelijke schadelijke invloed van media op de jeugd. Ze hanteren eigen spelregels, bijvoorbeeld op het gebied van het aanbod aan seks en geweld. Zo zijn in de Kijkwijzer leeftijdsgrenzen voor programma's vastgelegd.
- 15 Ook hebben adverteerders en media in een Reclamecode regels opgesteld waaraan reclame moet voldoen. In deze code zijn bijvoorbeeld bepalingen opgenomen over misleiding en goede zeden. Ook zijn er regels die moeten voorkomen dat reclame misbruik maakt van de goedgelovigheid van kinderen.
- Rol van de overheid**
- 25 Media zijn zelf verantwoordelijk voor wat ze uitzenden. Er is nauwelijks sprake van overheidsregulering. Wel kan de overheid het media-aanbod op een aantal manieren beïnvloeden:
- 30 * De overheid treedt op wanneer media zich schuldig maken aan strafrechtelijke feiten.
- * De overheid legt regels op aan de media om kwetsbare groepen te beschermen.
- 35 * De overheid moedigt zelfregulering door de media aan.
- * De landelijke publieke omroep is wettelijk verplicht om de verschillende leeftijdsgroepen binnen de bevolking te bedienen via diverse media (ook internet).
- 40

naar: <http://www.minocw.nl/mediawijsheid/1180/Veilig-mediagebruik.html>

Opgave 2 Jeugdcriminaliteit

Bij deze opgave horen de teksten 4 tot en met 7 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Ruim 130.000 kinderen van onder de twaalf jaar maken zich in Nederland schuldig aan crimineel gedrag, variërend van agressiviteit tot bekladding en winkeldiefstal. Jaarlijks verwijst de politie tweeduizend criminelen jonger dan twaalf door naar de stopmaatregel, een pedagogisch programma (tekst 4). Wetenschappers stellen dat crimineel gedrag op jonge leeftijd kan leiden tot een latere criminele carrière. Een combinatie van factoren speelt hierbij een rol (tekst 5).

Het terugdringen van jeugdcriminaliteit hoort bij het voornemen van het kabinet Balkenende IV om de criminaliteit met 25 procent terug te dringen in de periode 2002-2010 (tekst 6).

Criminologe Junger-Tas is het niet eens met de manier waarop de overheid de risico's op jeugdcriminaliteit wil verminderen. Ze betoogt dat de controlebehoefte van justitie nu ook oprukt naar de jeugdhulpverlening (tekst 7).

Lees tekst 4.

Kinderen onder de twaalf jaar die een licht strafbaar feit plegen, kunnen in aanmerking komen voor de zogenaamde Stop-reactie bij bureau Halt. In 2007 werden 1526 Stop-reacties volledig afgerond.

- 2p **13** Welke doelen van straf zijn in tekst 4 te herkennen? Noem er twee en ondersteun elk van beide doelen met een citaat.

De geregistreeerde jeugdcriminaliteit is in de afgelopen jaren meer dan verdubbeld. De laatste jaren is een opmerkelijke stijging van het aantal aanhoudingen door de politie te constateren. De toename van het aantal aanhoudingen kan komen doordat jongeren meer delicten plegen, maar er kunnen ook andere factoren een rol spelen.

- 2p **14** Geef twee mogelijke andere verklaringen voor de stijging van het aantal aanhoudingen door de politie. Licht je antwoord toe.

Lees tekst 5.

Van der Laan noemt een aantal risicofactoren voor crimineel gedrag. In de wetenschap is een zogenaamd 'nature-nurture'-debat gevoerd.

- 3p **15** Wat houdt het 'nature-nurture'-debat in? Geef uit de tekst twee voorbeelden van 'nature' en twee voorbeelden van 'nurture'.

Zie de regels 12 tot en met 28 van tekst 5.

Voor de verklaring van crimineel gedrag bestaan verschillende theorieën. Eén daarvan is de bindingstheorie.

- 2p **16** Geef twee citaten uit de regels 12-28, waarin de bindingstheorie te herkennen is. Licht je antwoord toe.

Zie de regels 37 tot en met 41 van tekst 5.

Het lidmaatschap van een problematische jeugdgroep is een ongunstige risicofactor. In groepsverband is soms sprake van 'neutralisatie'.

- 2p **17** Leg uit wat we verstaan onder 'neutralisatie' bij crimineel gedrag, gepleegd in groepsverband.

Lees tekst 6.

In tekst 6 worden de speerpunten van de aanpak van jeugdcriminaliteit beschreven. Sommige maatregelen betreffen de groep jonger dan twaalf jaar. De meeste maatregelen betreffen de groep ouder dan twaalf jaar.

Uit tekst 6 valt op te maken dat beleidsmakers hun beleid ondermeer baseren op de rationele-keuze theorie.

- 3p **18** Welk van de vier actiepunten kan onderbouwd worden met de rationele-keuze theorie? Leg de rationele-keuze theorie uit en geef hierbij een citaat uit de tekst.
- 2p **19** Leg uit dat het voorgestelde 'lik-op-stuk beleid' een voorbeeld van zowel repressief beleid als van preventief beleid is.

Zie de regels 46 tot en met 68 van tekst 6.

Niet alleen politie en justitie zijn betrokken bij criminaliteitsbestrijding en strafrechtspraak. Vaak spelen gemeenten en maatschappelijke organisaties, zoals de Raad voor de Kinderbescherming en de (jeugd)reclassering een belangrijke rol.

- 3p **20** Noem drie taken van de reclassering in de (jeugd)strafrechtketen.

Lees de regels 1 tot en met 24 van tekst 7.

Junger-Tas is kritisch over de taak van de overheid bij het "greep krijgen op ontsprekende kinderen".

- 2p **21** Leg met behulp van de tekst uit wat bedoeld wordt met de uitspraak: "Criminaliteit is relatief." Geef eerst een omschrijving van het begrip criminaliteit.

Lees de regels 25 tot en met 75 van tekst 7.

Junger-Tas is geen voorstander van het invoeren van een landelijk Elektronisch Kinddossier. Zij vindt de nadelen groter dan de voordelen.

- 4p **22** Ben jij voor- of tegenstander van zo'n landelijk elektronisch systeem? Weeg een voordeel en een nadeel tegen elkaar af, waarbij je het dilemma van de rechtsstaat betreft.

Zie de regels 50 tot en met 75 van tekst 7.

De maatregelen die het kabinet (Balkenende IV) neemt op justitieel gebied en op het gebied van de jeugdhulpverlening passen goed bij een belangrijk uitgangspunt van confessionele partijen.

- 2p **23** Bij welk uitgangspunt van confessionele partijen passen de maatregelen van het kabinet?

Licht je antwoord toe en verwijs daarbij naar een maatregel uit de tekst.

Om het maatschappelijke probleem van de jeugdcriminaliteit te analyseren, kun je gebruikmaken van de benaderingswijzen van Maatschappijwetenschappen, waaronder de sociaal-culturele benaderingswijze.

- 2p **24** Formuleer bij de sociaal-culturele benaderingswijze een vraag die betrekking heeft op tekst 7.

Vermeld bij deze vraag een bijpassend gegeven of citaat uit de tekst.

Opgave 2 Jeugdcriminaliteit

tekst 4

STOP-REACTIE

De Stop-reactie is een vrijwillig aanbod aan ouder(s) en kind. Indien ouders instemmen, is er eerst een kennismakingsgesprek met een Halt-medewerker. Daarbij hoort ook een onderzoekje naar achterliggende problematiek. Het kind verricht een leeractiviteit en biedt, indien relevant, excuses aan het slachtoffer aan. Tot slot volgt een afrondend gesprek met ouder en kind. De interventie beoogt het voorkomen van nieuwe strafbare feiten. Het wil de ouders lichte opvoedingsondersteuning bieden en naar hun kind toe wil men een signaal afgeven dat het delictgedrag niet wordt getolereerd.

naar: Secondant, februari 2009

(tijdschrift van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid)

tekst 5

Jeugdcriminaliteit kan worden beperkt

Risicofactoren

Peter van der Laan pleit voor het vroegtijdig signaleren van risicofactoren die een verhoogde waarschijnlijkheid van later crimineel gedrag voorspellen.

Hij noemt daarbij individuele factoren, waaronder medisch-fysieke (zoals complicaties tijdens zwangerschap of bevalling en lage hartslag) en psychologische (zoals hyperactiviteit, impulsiviteit, intelligentie).

Gezinsfactoren hebben betrekking op (gedrag van) gezinsleden en de relatie tussen gezinsleden en het kind. Het gaat om zulke uiteenlopende zaken als crimineel gedrag van ouders, verwaarlozing en mishandeling van kinderen, (...) geringe cohesie in gezin, relatieproblemen tussen ouders en tussen gezinsleden, attitudes van ouders ten aanzien van geweld, [etc.]

Schoolfactoren variëren van matige schoolprestaties, (...) een gering gevoel van betrokkenheid bij school tot spijbelen en voortijdig schoolverlaten, (...) hoog niveau van criminaliteit op school en onrealistische aspiraties en wensen.

Risicofactoren die samenhangen met de samenleving en buurt zijn armoede, geringe maatschappelijke cohesie, voorhanden zijn van drugs, betrokkenheid van buurtgenoten bij criminaliteit, (...) een gering ophelderingspercentage van criminaliteit en een geringe kans op aanhouding.

Ongunstige factoren zijn verder het hebben van delinquente broers en zussen, delinquente vrienden en lidmaatschap van een bende of problematische jeugdgroep. (...)

Van der Laan is wetenschappelijk onderzoeker jeugdcriminaliteit (NSCR) en bijzonder hoogleraar Reclassering

naar: Rinke Bok; <http://www.nvo.nl/509.htm>, december 2008

tekst 6

Vier actiepunten: hoe jeugdcriminaliteit wordt aangepakt

1. Vroegtijdig ingrijpen

Vroegtijdig ingrijpen is belangrijk bij de aanpak en het voorkomen van jeugd-criminaliteit, omdat de kans op

5 gedragsverandering dan het grootst is.

- (...) Jongeren onder de twaalf jaar die crimineel gedrag vertonen, worden in de toekomst geregistreerd in een landelijk systeem. Daarmee wordt

10 duidelijk hoe groot de groep twaalfminners is. Ook kan er dan per jongere een dossier worden aangelegd. Zo kan toekomstig crimineel gedrag beter worden ingeschat en voorkomen.

15 - Alle twaalfminners die met de politie in aanraking komen, moeten worden onderzocht met een screeningsinstrument. Daarmee kan worden vastgesteld hoe groot de kans is dat de

20 jongere in herhaling vervalt. Indien nodig wordt de jongere verwezen naar een hulpverleningsinstantie.

2. Persoonsgerichte aanpak

Geen jongere is hetzelfde. Ook de

25 oorzaken van crimineel gedrag verschillen per jongere. (...)

- De basis voor een persoonsgerichte aanpak is een gerichte diagnose. (...)

- Voor een goede uitvoering van

30 straffen en maatregelen is het noodzakelijk dat er effectieve gedragsprogramma's beschikbaar zijn, (...)

3. Snel en effectief uitvoeren maatregelen en straffen

35 (...) Straffen moeten sneller worden uitgevoerd. Een snelle bestraffing zorgt er namelijk voor dat jongeren minder snel opnieuw in de fout gaan. Alleen bij snelle uitvoering zien

40 jongeren het verband tussen de straf en het strafbare feit dat zij hebben gepleegd. Ook wordt bij vrienden, familie en slachtoffers van de dader het idee weggenomen dat zijn gedrag

45 niet wordt bestraft. (...)

- Er wordt meer en gericht geïnvesteerd in de capaciteit van de jeugdstrafrechtketen en in het zorgaanbod voor jongeren in de reclassering (...)

50 - Het uitwisselen van informatie tussen organisaties in de jeugdstrafrechtketen wordt verbeterd. De samenwerking tussen organisaties verbetert hierdoor en straffen kunnen dan consequent en

55 effectief worden uitgevoerd.

4. Passende nazorg

Jongeren bestraffen is één, maar met passende zorg tijdens en ná de straf kan worden voorkomen dat zij opnieuw

60 een misstap begaan (...)

We willen nazorg gaan bieden aan alle jongeren die een justitiële jeugd-inrichting (JJI) binnenkomen. Tussen betrokken partijen (gemeenten, JJI's, (Jeugd)reclassering en Raad voor de

65 Kinderbescherming) worden concrete afspraken gemaakt over de taken en rollen die zij bij deze nazorg spelen (...)

naar: <http://www.justitie.nl/onderwerpen/jeugd/jeugdcriminaliteit/actiepunten/>

tekst 7

‘Een kind hoort thuis’

**INTERVIEW met criminologe Josine Junger-Tas over opvoeding.
Frederiek Weeda**

De overheid probeert greep te krijgen
5 op ontsporende kinderen. „Funest”,
vindt de internationaal vermaarde
criminologe Josine Junger-Tas.
„Ontsporing van kinderen uitbannen is
een illusie.”

10 Voor de kinderrechter komen regel-
matig kinderen die op het schoolplein
hebben gevochten. Josine Junger-Tas,
al 38 jaar expert op het gebied van
jeugdcriminaliteit, kan er niet over uit.
15 „Een ouderwetse vechtpartij tussen
twee klasgenootjes eindigt tegen-
woordig in de rechtszaal! Ik hoor dit
van kinderrechters. Eentje vertelde me
laatst dat hij een meisje moest be-
20 rechten dat één steen had gegooid
naar een ruit. Vond hij belachelijk.
Zulke onbenulligheden zijn toch zonde
van zijn tijd? En die van de politie en
de officier van justitie.”

25 (...) De politie voert volgend jaar een
landelijk systeem in dat ‘boefjes’ van
onder de twaalf jaar moet signaleren.
Minister Ter Horst (Binnenlandse
Zaken) trekt er 270.000 euro voor uit.

30 Kinderen die één keer in aanraking zijn
geweest met de politie – als verdachte,
slachtoffer of getuige – worden
geregistreerd. De politie bekijkt dan,
elektronisch, of het kind ook spijbelt,
35 pest, wordt gepest, rondhangt,
gescheiden of alcoholistische ouders
heeft, enzovoorts. Uiteindelijk krijgt het

40 kind een code: wit (geen risico), geel
(opkomend risico), oranje (probleem-
kind of probleemgezin) of rood (alarm,
criminaliteit). (...)

45 Justitie slaat sinds 2001 standaard de
DNA-gegevens op van minderjarigen
(boven de 12 jaar) die zijn veroordeeld
of verdacht. Ze sluit meer minder-
jarigen op dan alle andere Europese
landen, behalve Engeland. De ene
jeugdstrafrecht maatregel volgt op de
andere. (...)

50 (...) De controlebehoefte die justitie in
haar greep heeft, rukt nu ook op in de
jeugdhulpverlening, stelt Junger-Tas
vast. (...) Minister Rouvoet voert
landelijk de Verwijsindex Risico-
55 jongeren in. Rotterdam, Gouda en
Almere werken daar al mee. In die
index kan een leraar, agent, arts of
hulpverlener in een oogopslag zien
met wie een bepaald kind eerder
60 ‘zorgcontacten’ heeft gehad.

Alle GGD’s gaan vanaf volgend jaar
bijna 1.200 gegevens van elk kind in
Nederland elektronisch opslaan. De
bedoeling is om zo ‘risicogezinnen’ op
65 te sporen. Er is een wet in de maak die
het belang van kinderen nadrukkelijk
boven dat van hun ouders stelt en
sneller ingrijpen in gezinnen voor de
overheid vergemakkelijkt. Tegelijk
70 groeit het aantal ondertoezicht-
stellingen: vorig jaar stelde de kinder-
rechter 29.000 kinderen (tijdelijk)
onder toezicht van een voogd van
jeugdzorg, 3.000 meer dan het jaar
75 ervoor.

naar: NRC Handelsblad, 4 oktober 2008

Opgave 3 Politieke besluitvorming: Einde aan het gedoogbeleid?

Bij deze opgave horen de teksten 8 tot en met 11 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In Nederland is het bezit en het vervaardigen van hasj en wiet weliswaar strafbaar, maar in de praktijk wordt het in bezit hebben van deze drugs in kleine hoeveelheden niet vervolgd. De gedoogde verkoop van marihuana is voorbehouden aan coffeeshops die daarvoor een vergunning hebben. De teelt valt echter buiten het gedoogbeleid en is wél strafbaar.

Het gedoogbeleid (tekst 8) voor coffeeshops staat onder druk. Steeds meer gemeenten willen een verbod vanwege de overlast en het kabinet wil coffeeshops binnen een bepaalde afstand van scholen sluiten. Ook in Eindhoven laaide de discussie rondom coffeeshops op (tekst 9).

Een parlementaire meerderheid spreekt zich in oktober 2008 uit, van het gedoogbeleid af te willen. Een aantal politieke partijen wil het gebruik van softdrugs juist liever legaliseren (tekst 10).

Een herijking van het gedoogbeleid heeft ook internationale gevolgen (tekst 11).

Lees tekst 8.

Bij de handel en verkoop van softdrugs in Nederland zijn verschillende actoren met tegengestelde belangen betrokken. De overheid heeft de taak om een aantal zaken die van algemeen belang geacht worden, te behartigen.

- 2p **25** Noem twee hoofdtaken van de overheid die te herkennen zijn in tekst 8 en illustreer deze hoofdtaken met behulp van een citaat.

Het bezitten van kleine hoeveelheden hasj en wiet en de verkoop ervan door coffeeshops wordt door het Openbaar Ministerie gedoogd. Dat een strafrechtelijk feit niet vervolgd wordt, komt voort uit de toepassing van een beginsel uit het strafprocesrecht.

- 2p **26** Welk beginsel uit het strafprocesrecht wordt bedoeld? Geef een omschrijving van dit beginsel en leg aan de hand van tekst 8 uit waarom dit beginsel hier wordt toegepast.

Lees tekst 9.

Het politieke besluitvormingsproces kan worden beschreven volgens het politieke systeemmodel. In de gemeente Eindhoven staat de behandeling van de aanvraag voor (verlenging van) een vergunning voor coffeshop High Times ter discussie. Het bewonerscomité verzet zich hiertegen.

- 2p **27** In welke fase van het systeemmodel bevindt zich het besluitvormingsproces over de vergunning in tekst 9? Leg je antwoord uit aan de hand van de tekst.

Het bewonerscomité van de Bloemenbuurt-Zuid in Eindhoven probeert de coffeeshop High Times weg te krijgen. Je kunt het bewonerscomité zien als pressiegroep. Stel dat een aantal bewoners zich afvraagt of ze beter invloed uit kunnen oefenen via deze pressiegroep of via een (bestaande) lokale politieke partij.

- 2p **28** Wat pleit voor het uitoefenen van invloed via een pressiegroep en wat pleit ervoor dit via een politieke partij te doen?
Betrek in je antwoord twee algemene verschillen tussen een politieke partij en een pressiegroep.

Lees tekst 10.

Zie de regels 1 tot en met 7.

De politieke partijen die tegen het huidige gedoogbeleid zijn, behoren tot verschillende politieke stromingen.

- 3p **29** Tot welke politieke stromingen behoren CDA, VVD, ChristenUnie, SGP en SP? Neem deze partijen over op je antwoordblad en zet achter elke politieke partij de verwante stroming.

Zie de regels 8 tot en met 29 en de regels 35 tot en met 41 van tekst 10.

Je kunt politieke partijen ook indelen met behulp van de begrippentegenstelling progressief en conservatief. Soms doen zich binnen één en dezelfde partij progressieve én conservatieve standpunten voor, soms zelfs over dezelfde kwestie, zoals bij de VVD in tekst 10.

- 4p **30** Formuleer een progressief standpunt binnen de VVD met betrekking tot het drugsbeleid. Geef daarbij aan op welke waarde(n) dit standpunt gebaseerd is. Formuleer een conservatief standpunt binnen de VVD met betrekking tot het drugsbeleid. Geef daarbij aan op welke waarde(n) dit standpunt gebaseerd is.

Zie de regels 22 tot en met 29 van tekst 10.

De VVD vervult, zoals iedere politieke partij, een aantal functies in het besluitvormingsproces. Te onderscheiden zijn bijvoorbeeld de articulatiefunctie, de aggregatiefunctie en de selectiefunctie.

In de bovengenoemde regels van tekst 10 is één van deze drie functies te herkennen.

- 2p **31** Leg met behulp van de tekst uit welke functie in de regels 22 tot en met 29 te herkennen is.

Zie de regels 8 tot en met 14 en de regels 30 tot en met 35 van tekst 10.

Vanwege de koerswijziging van de VVD, is geen parlementaire meerderheid meer te vinden voor het schrappen van het verbod op softdrugs uit de strafwet. Volgens een beginsel van de rechtsstaat is het van belang dat iets wel of niet verboden is bij wet.

- 1p **32** Geef de naam van dit beginsel en leg de betekenis ervan voor de rechtstaat uit.

Zie de regels 42 tot en met 51 van tekst 10.

Nederland wordt geregeerd door kabinetten die bestaan uit een coalitie van meerdere partijen. Zo'n coalitie sluit vrijwel altijd een regeerakkoord.

- 2p **33** Leg uit welk verband er bestaat tussen ons kiesstelsel en de noodzaak tot het vormen van coalitiekabinetten.

Noem hierbij de rol van het sluiten van een regeerakkoord.

De PvdA besloot om haar standpunt met betrekking tot het legaliseren van softdrugs los te laten.

- 1p **34** Welke politieke reden kan een politieke partij bij het sluiten van een regeerakkoord hebben om haar standpunt met betrekking tot een onderwerp los te laten?

Zie de regels 56 tot en met 89 van tekst 10.

Of het maatschappelijke probleem op de politieke agenda komt, hangt af van een aantal factoren, bijvoorbeeld van het antwoord op de vraag of:

- het probleem oplosbaar wordt geacht;
- er voldoende ruimte is op de politieke agenda;
- eisen langs de zogeheten poortwachters komen.

- 4p **35** Welke twee andere factoren zijn te herkennen in de tekst? Licht deze factoren toe met een verwijzing naar de tekst of met een citaat.

Lees tekst 11.

De samenwerking tussen de EU-landen heeft op het ene beleidsterrein een supranationaal karakter en op het andere beleidsterrein een intergouvernementeel karakter.

- 2p **36** Heeft het (huidige) drugsbeleid binnen de EU een supranationaal of een intergouvernementeel karakter?

Leg het gekozen begrip uit en motiveer je keuze.

Opgave 3 Politieke besluitvorming: Einde aan het gedoogbeleid?

tekst 8

Coffeeshops

Scheiding van de markt

Coffeeshops worden toegelaten om zo een scheiding van de markt na te streven. Dit moet voorkomen dat

5 cannabisgebruikers in aanraking komen met de gevaarlijkere harddrugs; en moet daarmee de lichamelijke en psychische risico's en schade voor de gebruiker beperken. En het moet

10 cannabisgebruikers afschermen van het criminele circuit van handel in harddrugs. Dit beleid lijkt te werken, want Nederland telt relatief minder harddrugsgebruikers dan andere

15 Europese landen.

Gemeentelijk beleid

Gemeenten kunnen zelf bepalen hoeveel coffeeshops ze binnen hun grenzen toelaten. Ook kunnen ze aanvullende eisen stellen aan coffeeshops om overlast voor de omgeving te voorkomen. Als een coffeeshop de regels overtreedt, worden eigenaars en exploitanten bestuurlijk (bijvoorbeeld door sluiting van de coffeeshop) en/of strafrechtelijk aangepakt.

20

25

naar: de site van het ministerie van Justitie: www.justitie.nl

tekst 9

Buurt wil coffeeshop weg hebben

EINDHOVEN - Buurtbewoners willen coffeeshop High Times aan de Roostenlaan in Eindhoven weg hebben. Ze hebben bij de gemeente

5 **36 bezwaarschriften ingediend tegen de aanvraag van de zaak voor een verlenging van de vergunning.** Het bewonerscomité van de Bloemenbuurt-Zuid in stadsdeel

10 Stratum heeft de afgelopen maand een actie op touw gezet. Ze vinden dat de coffeeshop voor parkeeroverlast zorgt. Bovendien ligt de coffeeshop volgens hen te dicht bij basisschool De Talisman. De school heeft ook bezwaar

15 gemaakt.

High Times is nu gevraagd zich te verweren. Eigenaar Dick van Haaren zegt zich niet al te veel zorgen te maken. "Wij zitten hier al 24 jaar en nog nooit heeft dit gespeeld. Nu ineens is het een probleem? Wij hebben ook prima contact met mensen om ons heen."

20

Volgens Van Haaren is sprake van 'een geregisseerde actie'. "Ze hebben gewoon lopen leuren met die formulieren. Wij hebben er zelf alles aan gedaan de parkeeroverlast te beperken."

25

30

naar: Eindhovens Dagblad, 1 oktober 2008

tekst 10

Ook in Kamer is enthousiasme voor gedogen softdrugs bekoeld

DEN HAAG - Gedogen van softdrugs is uit de gratie. Een flinke parlementaire meerderheid wil af van het ooit zo bejubelde gedoogbeleid. Met CDA, 5 VVD, PVV, ChristenUnie, SGP en Rita Verdonk komt het nee-kamp al op rond de tachtig zetels en de PvdA 'worstelt'.

De belangrijkste verschuiving in de discussie komt van de VVD. In 2005 10 nog ondertekende de partij een convenant met D66 en de PvdA waarin werd aangedrongen op een proef met legalisering van de productie van softdrugs.

15 Nu zegt fractievoerder van de VVD Fred Teeven: "Dat convenant is voltooid verleden tijd. Einde oefening. Wij willen dat niet. Daarvoor zouden 20 allerlei internationale verdragen moeten worden opgezegd. Dat gaat, als het aan ons ligt, niet gebeuren."

Teeven wilde zondagavond nog niet zeggen of hij voorstander is van een 25 totaal verbod op softdrugs. "Daarover hebben wij nog een interne discussie te voeren. We moeten de voors en tegens van verschillende opvattingen nog tegen elkaar afwegen en komen tot een goede oplossing."

30 Bij een groot Kamerdebat over drugs bleek begin dit jaar al dat partijen als D66, GroenLinks en SP inmiddels tamelijk alleen staan in hun enthousiasme voor verdergaande legalisering van 35 het huidige softdrugsbeleid. De VVD hield zich toen nog op de vlakte. Inmiddels lijkt Teeven het met zijn wat striktere 'law and order'-benadering gewonnen te hebben van de VVD- 40 vleugel die van huis uit meer de nadruk legt op individuele vrijheden.

In datzelfde debat kreeg vooral de PvdA het zwaar te verduren. Deze regeringspartij sprak begin vorig jaar in 45 het regeerakkoord met coalitiegenoot CDA af om vier jaar lang niets aan het softdrugsbeleid te veranderen. Dit werd gezien als verraad aan het lang-gekoesterde ideaal om de hennep teelt juist eindelijk te legaliseren. Na de 50 'voorkant', de verkoop van cannabis via coffeeshops, zou ook de 'achterkant', de hennepkweek ter bevoorrading van diezelfde coffeeshops, legaal moeten 55 worden.

Op lokaal niveau klinkt de roep om de verkoop via coffeeshops in te perken veelvuldig, luid en duidelijk. "Softdrugs zijn gewoon te ruim voorhanden. In 60 sommige wijken kom je makkelijker aan drugs dan aan brood", zegt de Rotterdamse PvdA-wethouder Dominic Schrijer. "Uit een onderzoek in de deelgemeente Charlois bleek een paar 65 jaar terug dat nota bene **een kwart** van de onderzochte jongeren iedere dag blowde. **Iedere** dag! We moeten weer durven zeggen dat dat niet normaal is."

"Bovendien is dat spul veel te sterk. 70 Juist kinderen in zwakkere wijken kunnen daar niet mee omgaan. Die komen nergens meer toe. Gevolg: schooluitval, werkloosheid. Het is een enorm probleem."

75 Schrijer sluit zich aan bij de oproep van CDA-burgemeester Gerd Leers van Maastricht om een topontmoeting te organiseren van bestuurders die problemen hebben met het Haagse (gebrek aan) beleid. Leers deed zijn 80 oproep nadat Bergen op Zoom en Roosendaal vorige week bekend

85 maakten alle coffeeshops in hun gemeente te gaan sluiten. Het drugs-toerisme uit België en Frankrijk en de overlast en criminaliteit waren hun boven het hoofd gegroeid. Dat incident lijkt slechts een zoveelste irritatie uit een lange reeks. Al langer

90 groeit het politieke ongemak over de steeds harder wordende criminaliteit en de miljardenomzetten die de 'intensieve hennepsteelt' met zich meebrengt. Ook botst het gedoogbeleid steeds nadrukkelijker met de roep om een optredende overheid die heldere regels stelt.

naar: de Volkskrant, 27 oktober 2008

tekst 11

In het artikel 'Herijking gedoogbeleid nodig' bepleit Fijnaut, hoogleraar strafrecht aan de Universiteit van Tilburg, een grondige herziening van het coffeeshopbeleid.
5 "Er is geen gouden sleutel voor de oplossing van de drugsproblematiek in de grensregio", meent Fijnaut. Hij pleit voor een samenhangend drugsbeleid,
10 zowel nationaal als internationaal. Volgens het Verdrag van Schengen mag een land niet eenzijdig wetten veranderen of andere drastische

15 maatregelen nemen die ook in het buitenland worden gevoeld. Daarvoor is internationaal overleg nodig, want in zekere zin profiteren de buurlanden ook van het coffeeshopbeleid in Nederland. Daardoor is de illegale
20 handel in eigen land minder groot. Fijnaut: "Ik heb wel eens tegen de Belgische senaat gezegd: jullie roepen wel dat die Nederlandse coffeeshops dicht moeten, maar bedenk wel dat
25 een deel van de handel en de ellende dan naar jullie toe komt."

naar: de Volkskrant, 14 november 2008